

VILKÅRSREVISJON FOR TROLLHEIMREGULERINGEN

Vedlegg 3 til Surnakommunenes vilkårskrav. 25.01.2011

Trollheimsrevisjonen: Prosess gjeldende utbygging og vilkår i 1961-62 og videre i 60-årene.

En grunn til å gjennomgå dokumentasjon fra prosessen med å etablere konsesjonen er bl.a. at man ved det kan få innblikk i skader og ulemper som ikke var forutsatt på konsesjons-tidspunktet. Utdrag av en del senere vurderinger om skader og ulemper er også gitt, og krav og vilkår som er introdusert underveis.

- NVE /Statkraftverkene kjøpte fallrettighetene i Folla/Vindøla i 1961-62
- Behovet for utbyggingen var økende kraftbehov for industri og alminnelig forsyning i regionen
- Etableringen av 2 kunstige magasiner hadde etter datidens vurdering høy pris, og Vindøla ble utgangsviss av kostnadsgrunner vurdert som en separat utbygging
- Kommunene og befolkningen ”så med glede frem til utbyggingen”. = Sterkt ønsket lokalt!
- Forut for konsesjonen avholdt NVEs hovedstyre en befarings- og befaring alt i 1961. = Interessen stor på riksnivå!
- M&R fylke ba tidlig om at lokale organ for innlandsfiske, samt for jord- og skogbruk ga sine vurderinger og synspunkter.
- Elveeier- og stangfiskelagene uttalte da at utbyggingen kunne føre til skade- og ulemper for fisket i Surna i et omfang man pr dato ikke hadde fullt oversyn over. Dog (mente man da) - ikke i større omfang enn at det kan bøtes og erstattes ved overenskomst eller skjønn. Viktig var at de meldte krav om at regulanten ved stopp eller reparasjon i anlegget skulle slippe vann slik at elva ikke blir tørrlagt nedenfor stasjonen. Lagene støttet ellers planene om utbygging.
- Skogrådet pekte på at elva som transportåre vil bli ødelagt, men at dette kan erstattes med veier. Støttet ellers planene om utbygging
- Jordstyret var opptatt av beiteskader og at beitedyr fortsatt kunne komme seg over Folla. Vei til Sandedammen kan ha betydning for kløvhester og fotfolk (sier de). Påpeker fordeler ved demping av skadeflommer sommerstid, og etterlyser omtale i utbyggingsplanene av mulighetene for ferdsel over isen vinterstid. Blir det problemer for transport av avling og gjødsel ved åpen elv vinterstid forventes at ulempene kan møtes med ymse tiltak (Ulempene er ikke spesifisert). For øvrig positive til utbyggingen
- Kommunestyrene tilrådte i mars 1962 at konsesjon gis i samsvar med fremlagte planer
- Ordfører i Surnadal, mars 62: ”I første omgang å holde seg fra å komme med krav og påstander vedrørende skader, ulemper o.a. som kan få karakter av protest mot selve utbyggingen” og ”- at det i kommunestyrevedtaket ikke er nevnt noe om konsesjonsavgift betyr ikke at en ser bort fra denne --- og settes så høyt som mulig”
- Ordfører i Surnadal, april 62: ”Fremdeles ikke råd å si i hvilket omfang skadevirkningene kan få på t.d. fiske i elva”. Krever:
 - At skadene på gyte- og beiteplasser for yngel ovenfor stasjonen --- kompenseres med slipp av yngel og settefisk og at det bygges settefiskanlegg.
 - At det etableres veier som erstatning for elvene som blir ødelagt som fløtningsveier

- Fisket i Folla kan styrkes med kultivering i de nye dammene og vassdraget som fiskeelv, med økt verdi for utvikling av turisme. Kan for eksempel bli gjort ved avsetning av fond til lokale organisasjoner.
 - Turist- og seterveier må ryddes over HRV
 - Bru over elva ved kraftstasjonen.
 - At damsikkerhet og – tilsyn ivaretas betryggende av NVE.
 - Konesjonsavgift, - så høy som mulig.
 - Surnadal formannskap nov 62 (til M&R elforsyningskontor): Søknad til NVE om tilskudd til bygging av samfunnshuset Sagatun.
 - Arbeidernes opplysningsforbund feb 64: Opplyser om vilkår hvor Statkraftverkene skal betale kr 50.000 til almindennende virksomhet for anleggsarbeiderne i anleggstiden.
 - NVEs hovedstyre, ga områdekonesjon feb 66 til Direktoratet for Statkraftverkene: Vilkår om:
 - Nedlegging av anlegget: ”når konsesjonen løper ut”(?).
 - Naturfredning: ”--- unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og steder som kan antas å ha vitenskapelig eller historisk betydning.”
 - Formannskapene i S&R gjeldende St.prp.nr.69 (1965-66) Planendring om overføring av Vindøla til Trollheim kraftverk Krav om:
 - At konsesjonsavgiften økes fra kr 4 pr nat hk til kr 5, inklusive Gråsjø kraftverk
 - Grensetvist mellom kommunene avklares av Dpt.
 - Øket tilskudd til Sagatun samfunnshus, proporsjonalt med den økningen som skjer til ”allmenndannende verksemd”
 - Vegbygging frem til Pebustoen hvor veivedlikehold foreslås løst med en årlig sum, eller fond til felles veivedlikehold.
 - Jordbruksfond til fordeling mellom Surnadal og Rindal kommuner, hvor Surnadal ved den nye overføringen bør få økt sin andel av jordbruksfondet
- Kgl dep for industri og håndverk, brev 20 august, 1966, til NVE/Statkraftverkene med pålegg om ytterligere vilkår knyttet til planendringen med Vindøla
- ”Oppsetting av gitter eller annen sperreanordning over avløpkanalens utløp i Surna, eventuelt også foran tappeluker og tunnelinntak”
 - Nytt manøvreringsreglement for Folla-Vindølavassdragene gjeldende:
 - HRV og LRV i Follsjø, Gråsjøen og inntak Rinna, - samt
 - Overføring av Rinna, Bulu og L.Bulu, og Vindøla m feltene Fagerlidalen, Vassdalsbekken, Skrøåbekken, og Breiskarbekken, - til Folla.
 - Det avgis til den alminnelige fløting i vassdraget nødvendige vann dersom ikke fremføringen av tømmeret ordnes på annen måte overensstemmende med overenskomst eller skjønn. Det skal ved manøvreringen has for øye at flommen i vassdragene nedenfor magasinene så vidt mulig ikke økes.
 - For øvrig kan vannslipping foregå etter Trollheim kraftverks behov.
 - Norsk statsborger forestår manøvreringen
 - Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende, og at dammer og luker til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander, og evt observeres og noteres nedbørmengder, temperatur mv.

Videre anføres: ”Komiteen går ut fra at kraftverket vil søke å gjøre det som er mulig for å regulere vannføringen i Surna slik at fiskeinteressene ikke blir skadelidende. Men komiteen er enige med departementet i at når det gjelder spørsmålet om å vareta de

allmenne interesser i det området som blir berørt av vassdragsreguleringen, vil en oppnå det beste resultat for de interesserte parter ved forhandlinger og samarbeid.

Fra start kan det ikke ses at det er noen rettslig spesifisert minstevannføring i Surna. Av tilgjengelig materiale, "Utskrift av rettsbok VI avd – revisjonsskjønn fiske i Surna, Sunna, og Lomunda, avhjemlet 28.januar og 7. og 8. april 1981", dukker slik bestemmelse opp under "Alminnelige skjønnsforutsetninger for regulering og utbygging av Folla- Vindølavassdragene" (pkt VII b, side 11) med følgende ordlyd: "Regulanten plikter å holde en samlet vannføring ved Harang bro med minst 15 m3/sek, basert på registreringer på limnigraf ved Harang bro" og videre " Dersom det ved driftsfeil eller fare for driftsfeil ved kraftverket ikke er mulig å holde den forutsatte vannføringen kan minstevannføringen i perioden 15. oktober til 15. mai gå ned til 5 m3/sek. Det forutsettes at vassføringen igjen økes til 15 m3/sek så snart kjøringen av Trollheim kraftverk kan fortsette. Bestemmelsen om registreringen i foregående ledd gjelder også minstevannføringen på 5m3/sek." Foranledningen, størrelser angitt, og fra når disse bestemmelser trådte i kraft kan det være nyttig å kjenne til

- I "Søknad om planendring" 30. mars 1965 til Vassdragsdirektoratet anfører Statkraftverkene ellers om tilleggsreguleringens skader og ulemper:
 - Løsningen med å overføre et større felt enn tidligere foreslått medfører at anlegg med tunell og damarbeider flyttes lengre bort fra de sentrale områdene av Trollheimen som har størst turistmessig verdi.
 - Overføringen vil redusere vannføringen ved Pebustølen til ca det halve
 - Fisket i Vindøla betegnes som ubetydelig. Laks går ikke opp i elva fra Surna.
 - Jakten kan bli noe berørt i anleggstiden. Men på lengre sikt oppstår ingen ulemper.
 - Beiteskader vil ikke oppstå, heller ingen ulemper for beitingen da det ikke blir neddemming og inntakene gjerdes inn
 - Etter Statkraftverkene mening vil den turistmessige forringelse bli ubetydelig.
 - I elven Surna får vi mer usikre virkninger ved overføringen, - redusert vannføring vår/forsommer og øket vintervannføring.
 - Det nye alternativet gjør at en større del av Vindøla fortsatt vil være uregulert.
 - Enhver forandring kan få følger for oppgang, gytemuligheter og fiske av laks i Surna. Virkningen må ses i sammenheng med de følger vi allerede kan påregne ved den igangværende utbyggingen.
 - Reguleringen vil kunne ha dempende effekt på skadeflommer
- Vanntemperatur, islegging og frostrøyk ved kraftstasjonen og nedstrøms.
 - Vanntemperaturforhold og islegging nedstrøms kraftverket har vært viet oppmerksomhet ved gjentatte befaringer fra NVE, like fra utbyggingens start, men uten at det hittil har vært mulig å finne noe konkret om frostrøykproblemet ved avbøtende tiltak eller kompensasjoner.
 - I rettsboken fra NordMøre herredsrett gjeldende skjønnsrettens møte r 7. og 8. april 1981 sies det følgende i underpunkt VIII (side 11 og 12):

Utenom skjønnet holdes

 - a) Skader og ulemper ved fremtidig kjøving og isgang av ekstraordnært omfang som skyldes reguleringen eller utbygging av vassdraget.
 - b) Skader og ulemper ved reguleringens og utbyggingens mulig innflytelse på de klimatiske forhold samt ved dannelsen av frostrøyk.